

Od redakcji

Analizując historię wychowania ostatnich wieków, można zauważyć, że twórcze pedagogie, aktualne także współcześnie, mają swoje korzenie w charyzmatkach, które miały istotny wpływ na rozwój nie tylko wychowania, lecz także szeroko pojętej kultury¹. W prezentowanej publikacji źródłem poznania jest doświadczenie wychowawcze włoskiej nauczycielki, Chiary Lubich (1920–2008), i założonego przez nią Ruchu Focolari. W fenomenologicznej analizie tego doświadczenia, a zatem odwołującej się wprost do praktyki, zaproszeni do tego tomu autorzy odkrywają jego istotę i podstawowe zasady, czyniąc je następnie przedmiotem interpretacji pedagogicznej pozwalającej na teoretyczne ujęcie pedagogii², określanej jako pedagogia jedności³. Hermeneutyka antropologiczno-teologicznej myśli Lubich ukazu-

---

¹ Marina Motta, *Carismatica Europa. Come i Santi hanno rivoluzionato la storia dell'Occidente* (Roma: Città Nuova, 2015); Janina Kostkiewicz, *Pedagogie katolickich zgromadzeń zakonnych. Historia i współczesność*, t. 1 (Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2012); t. 2 [współredaktor: Kazimierz Misiaszek] (Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2013); t. 3 (Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2015).

² Stosowane tu pojęcie *pedagogia* – w odróżnieniu od *pedagogiki* jako usystematyzowanej nauki – dotyczy swoistej „sztuki wychowania” obejmującej zarówno działalność wychowawczą, jej ideał, jak i refleksję nad tą działalnością [por. Bogdan Suchodolski, „Pedagogika”, w: *Encyklopedia pedagogiczna*, red. W. Pomykało (Warszawa: Fundacja Innowacja, 1993), 535–536; *Pedagogika. Leksykon PWN*, red. Bogusław Milerski, Bogusław Śliwerski (Warszawa: PWN, 2000), 144].

³ Zróżnicowane kulturowo postępowanie badawcze oraz kontekst społeczno-kulturowy sprawiają, że poszczególni naukowcy przyjmują różne określenia tejsze pedagogii, zawsze

je z kolei występujące tu humanistyczne rozumienie procesów i zjawisk tego doświadczenia, respektujących duchową sferę funkcjonowania człowieka w wymiarze indywidualnym i zbiorowym⁴.

Badania nad doświadczeniem edukacyjnym Chiary Lubich oraz Ruchu Focolari są prowadzone przede wszystkim przez zespół naukowców z różnych ośrodków akademickich na świecie, zrzeszonych w międzynarodowej sieci Education for Unity (Wychowanie dla Jedności) z siedzibą w Grottaferracie (Rzym) oraz przez Instytut Uniwersytecki Sophia w Loppiano koło Florencji⁵. Zainteresowanie pedagogią Lubich wykazują też środowiska akademickie w Chorwacji i Słowenii⁶. Można znaleźć także przyczynkowe opracowania w języku włoskim (Ezio Aceti, Michele De Beni, Teresa Boi, Francesco Châtel, Cinzia Donati, Anna Lisa Gasparini, Norma Marchesi, Giuseppe Milan, Martin Nkafu Nkemnkia, Angelo Vincenzo Zani); hiszpańskim (Araceli Del Pozo Armentia, Cecilia Gatti, Cecilia Di Lascio, Paula Luengo Kanacri, Carina Rossa, Maria Nieves Tapia), portugalskim (Maria Emanuel Ameida, Maria José Dantas), niemieckim (Monika Scheidler, Alois Hechenberger, Mathias Kapsch), angielskim (Miriam Mallia, Gianantonio Michelon, Michael James, Thomas Masters, Amy Uelmen) i francuskim (Pierre Benoit, Maria Teresa Siniscalco). Znacznie szersza jest natomiast sieć instytucji edukacyjnych (szkół, przedszkoli i ochronek), które próbują aplikować wybrane aspekty pedagogii Lubich w procesie wychowawczym⁷. W polskiej pedagogice Chiara Lubich nie jest znana, ukazało się zaledwie

---

jednak wprost nawiązując do idei Lubich o pedagogii jedności. I tak np. mowa jest o *pedagogii komunii* [wł. *pedagogia di comunione*, np. w Chorwacji, Niemczech i Włoszech], czy pedagogii braterstwa [hiszp. *pedagogía de fraternidad* w Argentynie] [zob. Chiara Lubich, „Creare rapporti di comunione”, w: *Pedagogy of Communion and the Agazzi Method*, red. Michele De Beni, Vladimir Simovic, Annalisa Gasparini (Zagabria: University of Zagabria – Faculty of Teacher Education, 2012), 345.

⁴ Por. Marian Nowak, *Teorie i koncepcje wychowania* (Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2008), 145; Marian Nowak, „Metoda hermeneutyczna w pedagogice”, *Roczniki Nauk Społecznych KUL* 2/21 (1993): 50.

⁵ Portal <http://www.eduforunity.org/> zawiera też dane o pracach badawczych nt. pedagogii Lubich; <http://www.sophiauniversity.org/en/>

⁶ W roku akademickim 2018–2019 na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu w Zagrzebiu prowadzone były studia podyplomowe na kierunku pedagogia komunii i metoda Agazzi [zob. *Pedagogy*, 169–170].

⁷ Zob. Teresa Boi i in., „Persone in relazione”, w: *Resurrezione di Roma. Dialogi interdisciplinari su città, persona e relazioni a partire da un testo di Chiara Lubich* (Roma: Citta Nuova, 2018), 195–198.

kilka publikacji (mojego autorstwa i Doroty Kornas-Bieli)⁸, będących próbą ujęcia doświadczenia wychowawczego Lubich i jej myśli teologiczno-antropologicznej oraz społecznej⁹. Fakt, że Katolicki Uniwersytet Ameryki w Waszyngtonie przyznał Chiarze Lubich tytuł doktora *honoris causa* z pedagogiki motywuje do pochylenia się nad tym fenomenem pedagogicznym. Mimo bogatego doświadczenia wychowawczego Ruchu (kilka instytucji edukacyjnych funkcjonuje już ponad 40 lat), nie powstało jeszcze kompleksowe opracowanie pedagogii Chiary Lubich, stąd propozycja niniejszej publikacji.

Na strukturę tomu składa się 13 artykułów oraz trzy sprawozdania i trzy recenzje książek opublikowanych poza Polską. Tom otwiera hiszpański filozof Jesús Morán, który zarysowuje antropologiczną perspektywę Chiary Lubich na trzecie tysiąclecie. Autorki następnych dwóch artykułów, pedagog niemiecka Monika Scheidler i polska – Dorota Kornas-Biela, ukazują implikacje pedagogiczne, wynikające z analizy testów Lubich dotyczących jej doświadczenia duchowego. Trzy kolejne artykuły usytuowane są w obszarze pedeutologii. Włosi: Michele De Beni, Italo Fiorin oraz Maria Teresa Siniscalco, z pism Lubich wydobywają pożądane cechy współczesnego nauczyciela i wychowawcy oraz nowego kształtu współczesnej szkoły. Kolejne teksty traktują o społecznym wymiarze wychowania, jaki wyłania się z omawianego doświadczenia wychowawczego. Brazylijska pedagog Maria José Dantas przedstawia specyficzną metodę formacyjno-wychowawczą o zasięgu globalnym – konferencje telefoniczne *Collegamento CH*; Giuseppe Milan z Padwy nakreśla propozycję wychowania w wielokulturowości; Mariola T. Kozubek wskazuje na miłość jako specyficzną dynamikę wychowania w rodzinie; Argentynki – Maria Ines Nin Marquez i Carina Rossa piszą o wychowaniu interpersonalnym z perspektywy pedagogiki i kogniistyki. Ostatnie trzy artykuły dotyczą konkretnych aplikacji pedagogicznej myśli Lubich do praktyki wychowawczej: Hiszpanie – Robert Roche Olivar i Sandra Rodriguez Gil opisują wychowanie prospołeczne inspirowane charyzmatem jedności; Argentynka Maria Nieves Tapia odnajduje punkty zbieżne pedagogii uczenia się przez służbę (jej autorstwa) i pedagogii jedności; Tajwanka Sonja Mei Tin Huang zapoznaje czytelników z inkulturowaniem myśli Lubich na uniwersytecie w kontekście azjatyckim.

---

⁸ Zob.: http://www.wtl.us.edu.pl/e107_plugins/katalog_ECTS/ects.php?prac_tryb=3 oraz <http://www.eduforunity.org/>

⁹ Istnieją natomiast opracowania w zakresie teologii [R. Bennicelli, L. Abignente, T. Fitych, Ł. Kamykowski, M. Szewieczek] i nauk ekonomicznych [A. Biela, S. Grochmal, J. Ptaszyńska].

Sprawozdania dotyczą trzech międzynarodowych wydarzeń naukowych, które miały miejsce w czerwcu 2018 r.: Paolo De Maina pisze o interdyscyplinarnej konferencji „Wyobrażenia socjologiczne i promocja społecznej kategorii «działania agapiczne»” (Włochy, Salerno); Teresa Boi przedstawia seminarium naukowe teoretyków i praktyków „Pedagogika w dialogu: badania, zastosowanie i perspektywy” (Słowenia, Škofja Loka); Carina Rossa relacjonuje IV Międzynarodowy Kongres Cattedre Scholas „Uniwersytet i szkoła. Promocja uniwersytetu otwartego” (Włochy, Castel Gandolfo).

Recenzje obejmują trzy pozycje odnoszące się do wpływu charyzmatu jedności na różne obszary życia społecznego i kulturowego. Witold Kania recenzuje książkę *Promocja dobrobytu i ochrona integralna dzieci i młodzieży* autorstwa Viviany Carlevaris Colonnetti i Cariny Rossy, wydaną w języku hiszpańskim w Buenos Aires i Madrycie (2018), dotyczącą problemu ochrony nieletnich; Raul Silva odnosi się do interdyscyplinarnej analizy tekstu Lubich zawartej w wieloautorskiej książce pt. „*Zmartwychwstanie Rzymu*”. *Dialogi interdyscyplinarne o mieście, osobie i relacjach*, wydanej w języku włoskim w Rzymie (2017); Araceli Del Pozo recenzuje książkę *Dialog życia* autorstwa Silviny Chemen i Francisca Canzaniego, wydaną w języku hiszpańskim w Buenos Aires (2013) oraz w języku angielskim w Nowym Jorku (2015).

Jako redaktor tomu, wyrażam wdzięczność przede wszystkim Redakcji czasopisma za udzieloną przestrzeń na jego łamach. Dziękuję za twórczą refleksję osobom, które podjęły wyzwanie spojrzenia z naukowego punktu widzenia na pedagogię Chiary Lubich. Podziękowanie kieruję do arcybiskupa Angelo Vincenzo Zaniego, sekretarza Kongregacji ds. Edukacji Katolickiej, za napisanie *Słowa wstępnego*, do recenzentów artykułów, do tłumaczy na język polski, są to: ks. Wojciech Czekał, Stanisław Grochmal, ks. Łukasz Kamykowski, Małgorzata Radomska, Mateusz Smieszek oraz Ewelina Łęgowska; oraz do włoskojęzycznego zespołu konsultantów w składzie: Giuseppina Manici, Grazia Passa, Antonio Coccoluto i Raul Silva. Dziękuję Fundacji Mariapoli za dofinansowanie publikacji, dzięki któremu mogła być wydana w czterech językach. Na koniec pragnę złożyć wyrazy wdzięczności Renacie Simon i Francisco Canzaniemu z Centrum Studiów Ruchu Focolari, a za ich pośrednictwem wszystkim osobom z Ruchu, w tym z Głównego Archiwum, które na różne sposoby okazywały życzliwość, wsparcie i możliwość konsultacji.

Refleksja nad pedagogią Chiary Lubich prowadzi do tych przestrzeni i aspektów wychowania, które współcześnie są zazwyczaj marginalizowane lub nawet pomijane, ustępując miejsca badaniom nad skutecznym przygo-

---

towywaniem dojrzewającego człowieka do funkcjonowania w sferze społeczno-gospodarczej. Chiara Lubich przekonuje jednak, że w wychowaniu liczy się wspólnota, relacja z Bogiem, wzajemny szacunek, posunięty aż do służby sobie nawzajem. Warto przemyśleć tę pedagogię, tym bardziej że jest ona pozytywnie weryfikowana w doświadczeniu jednostek i wspólnot. Zachęcając do lektury, mam nadzieję, że zainspiruje ona nie tylko do dalszego poznawania pism Chiary Lubich, ale także do bardziej humanistycznego postrzegania wychowania zarówno w ramach teoretycznej refleksji nad nim, jak i w praktyce pedagogicznej.

Mariola Teresa Kozubek

